

**EVALUATION OF THE SIZE OF ECONOMIC MEASURES AGAINST COVID-19:  
THE CASE OF THE USA, GERMANY, ENGLAND, ITALY AND TURKEY**

Mehmet YORULMAZ<sup>1</sup>, Ramazan KIRAÇ<sup>2</sup>, Adil AYDOĞDU<sup>3</sup>

<sup>1</sup>Associate Professor, Selcuk University Faculty of Health Sciences, Konya, Turkey

<sup>2</sup>Ph.D. Research Assistant, Sütçü İmam University Faculty of Health Sciences, Kahramanmaraş, Turkey

<sup>3</sup>Research Assistant, Selcuk University Faculty of Health Sciences, Konya, Turkey

---

**Geliş Tarihi/Received**  
21-10-2020

**Kabul Tarihi/Accepted**  
03-03-2021

**Yayın Tarihi/Published**  
30.04.2021

---

*Correspondence: Adil AYDOĞDU, E-mail: adila.sy09@gmail.com*

---

**ABSTRACT**

The aim of the study is, to compare and evaluate the economic packages announced by selected countries to cover the economic damages caused by the Covid19 outbreak. In our research, it was provided that the current tables about the disease that emerged as a result of the struggle of selected countries with the pandemic and the size of the economic packages announced by the countries were compared. The methods used by countries to combat the negative economic effects of the pandemic are related to the level of taking the pandemic seriously in countries such as Germany, with the economic power of countries in countries such as America, and with the severity of the disease in the country in countries such as Italy. As a result of the research, it was seen that countries do not act for the same reasons while dealing with the economic effects of the epidemic. Therefore, it will be misleading to use only economic figures when comparing countries with each other in their fight against the epidemic. It distinguishes significant resources to fight the epidemic in selected countries the United States, at least the budget separating spend more painful days than in Turkey or at least the countries affected by the outbreak in Europe of Germany, bigger epidemic than the most affected countries compared with the UK. It has been observed that the statement of figures is not only related to the strong economies of the countries, but also to their policies in combating the epidemic.

**Keywords:** Pandemic, Covid-19, Health Systems, Economic Struggle

## COVID-19'A KARŞI ALINAN EKONOMİK ÖNLEMLERİN BÜYÜLÜKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: AMERİKA, ALMANYA, İNGİLTERE, İTALYA VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ

### ÖZET

Çalışmanın amacı, seçilmiş ülkelerin Covid-19 salgını dolayısıyla ortaya çıkan ekonomik zararları karşılamaya yönelik açıkladıkları ekonomik paketleri karşılaştırarak değerlendirmektir. Araştırmamızda, seçilmiş ülkelerin pandemiyle mücadeleleri sonucunda ortaya çıkan güncel tablolarına değinilerek, ülkelerin salgınla mücadelede açıkladıkları ekonomik paketlerin büyüklükleri kıyaslanmıştır. Ülkelerin pandeminin olumsuz ekonomik etkileriyle mücadele ederken uyguladıkları yöntemlerin, Almanya gibi ülkelerde pandemiye alış düzeyleriyle ilişkiliyken, Amerika gibi ülkelerde ülkelerin ekonomik güçleriyle, İtalya gibi ülkelerde ise hastalığın ülkedeki şiddetiyle ilişkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda ülkelerin salgının ekonomik etkileriyle mücadele ederken aynı sebeplerle hareket etmedikleri görülmüştür. Dolayısıyla ülkeleri salgınla mücadelelerinde birbirleriyle kıyaslarken yalnızca ekonomik rakamları kullanmak yanıltıcı olacaktır. Seçilmiş ülkeler içerisinde salgınla mücadeleye ciddi kaynak ayıran ABD'nin, en az bütçe ayıran Türkiye'ye oranla daha sancılı günler geçirmesi veya Avrupa'da salgından en az etkilenen ülke olan Almanya'nın, salgından en fazla etkilenen ülke olan İngiltere'ye kıyasla daha büyük rakamlar açıklamasının ülkelerin yalnızca ekonomilerinin güçlü olmasıyla değil, salgınla mücadeledeki politikalarıyla da alakalı olduğu görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Pandemi, Covid-19, Sağlık Sistemleri, Ekonomik Önlem

### GİRİŐ

Dört farklı türü olan koronavirüsler (Alfacoronavirüsler (a), Betacoronavirüsler (b), Gammacoronavirüsler (g) ve Deltacoronavirüsler (d) (CoV  $\alpha$ -,  $\beta$ -,  $\gamma$ -,  $\delta$ -CoV)) genellikle kuşları ve memelileri enfekte etme eğiliminde olmuştur (1). Daha sonraları bu koronavirüslerden insanlara karşı duyarlı hale gelen  $\beta$ -CoV'den ikisi düşük patojeniteye sahip, soğuk algınlığına benzer hafif solunum semptomlarına neden olurken; SARS-CoV ve MERS-CoV olarak adlandırılan 2  $\beta$ -CoV ciddi ve potansiyel olarak ölümcül solunum yolu enfeksiyonlarına yol açmaktadır (2).

Koronavirüs, pnömoni, ateş, solunum güçlüğü ve akciğer enfeksiyonu gibi çeşitli semptomlara neden olan virüs türevi bir hastalıktır. Dünya çapında daha ziyade hayvanlarda bulunan bu virüslerin çok azının insanları etkilediği görülmüştür (3). Hastalığın çıkış noktası olarak Çin'in Hubei eyaletine bağlı, Wuhan şehrindeki bir deniz ürünleri ve ıslak hayvan toptancılığı pazarı gösterilmiştir (4). Ortaya çıkan bu yeni hastalık Covid-19 olarak adlandırılmıştır (5). Koronavirüs hastalığı 2019 (Covid-19), 1 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan, kentinde ilk olarak tanımlanmasından günümüze vaka ve ölümlerde hızlı bir artış gösteren bir hastalıktır. Covid-19 olarak kendini gösteren hastalık, soğuk algınlığından şiddetli solunum yolu hastalıklarına ve hatta ölümlere neden olmaktadır (6).

Koronavirüs (Covid-19) pandemisi, 21. yüzyılın tüm dünya açısından en etkili olaylarından biri olarak tarihe geçmiştir (7). Çin'de ortaya çıktıktan kısa bir süre sonra, hızlı bulaş özelliğinden dolayı çok sayıda ülkeyi etkisi altına alan ve Dünya Sağlık  rg t  (WHO) tarafından 11 Mart 2020 tarihinde pandemi ilan edilen Covid-19, bu tarihten itibaren tüm ülkelerde farklı tepkilerle karşılanmıştır. Şiddetli bir solunum yolu hastalığı olarak ortaya çıkan Covid19 hastalığı, kısa süre içerisinde 100'den fazla ülkeye yayılmış ve pandemi özelliği kazanmıştır. Çin'deki alınan sınırlama tedbirlerinin salgının hızını %90 oranında azalttığı bilinmesine rağmen salgın özellikle İtalya'da yayılma göstermiş ve daha sonrasında tüm ülkeleri etkisi altına almaya başlamıştır (8).

Ortaya çıktığı Çin'den yola çıkıp tüm dünyayı etkisi altına alan Koronavirüs ve Koronavirüsün bir türevi olan Covid-19 kaynaklı pandemi, ülkeleri başta sağlık, ekonomi, sosyal ve siyasal olmak üzere pek çok yönden derinden etkilemiştir. Dünya Sağlık  rg t  ortaya çıkan hastalığı pandemi olarak duyurduktan bir gün sonra aynı anda 19 yeni ülke daha ülkelerinde ilk vakaların ortaya çıktığını duyurmuştur (9). Bununla birlikte DSÖ, salgının sağlık sistemleri zayıf olan gelişmemiş ülkelerde yayılmasından büyük endişe duyduklarını bildirmiştir (9). Salgınla mücadele için geçmiş deneyimlerin faydalı olabileceği d ş n lm ş ve halk sağlığı sistemlerinin g clendirilmesinde 2003 yılındaki SARS salgını sonucunda ortaya çıkan çıktılardan yararlanılabileceği önerilmiştir (10).

Literatürde yer alan önceki dönemlere ait çalışmalar, araştırmalar ve söylemler incelendiğinde, küreselleşen dünyada salgınlarla aslında daha fazla karşı karşıya kalınacağı ve bu salgınların, bütün toplumları ayırt etmeksizin etkileyeceği seneler önce  ng r lm ştir (12). Fakat bu salgınların ne zaman, hangi kaynaktan veya hangi şekilde ortaya çıkacağı tahmin edilememiştir. Bahsedilen dönemlerde salgınların Őiddetinin; siyasi iradelerin durumu nasıl idare edeceği ve ülkenin sağlık ile ilgili kaynaklarından hangilerini nasıl harekete ge ireceğiyle ilgili değişeceği iletilmiştir (28).

Aniden patlak veren salgınla beraber sanayileri, refah seviyeleri, sağlık alt yapıları, teknolojileri ile dünyanın önde gelen ülkeleri bile, pek çok konuda hizmet vermekte zorlanmış, özellikle sağlık sistemlerindeki eksiklerinin farkına acı bir şekilde varmışlardır. Sağlık sistemleri daha dinamik olan ve kaynaklarının optimal kullanımı için ekstra çaba göstermek zorunda olan Türkiye gibi ülkelerin sağlık sistemleri, yaşadıkları şoka kısa sürede karşı tepki gösterebilmiş, atılması gereken adımlar kısa sürede atılmaya başlanmıştır.

Küreselleşme kavramının en önemli bileşenlerinden biri olan ekonomik boyut, küresel bir salgın neticesinde de en önemli konu olarak karşımıza çıkmaktadır (11). Bununla birlikte küresel çaptaki krizler sonucunda ortaya çıkacak olan sosyal bozulmaların ve ekonomik hasarların etkisi, krizin ortaya çıktığı zamanın üzerinden belirli bir süre geçtikten sonra hissedilmektedir. Örneğin Covid-19'un etkileri Çin'de, Aralık 2019'da Wuhan şehrinde patlak vermesinin üzerinden yaklaşık 7 ay geçtikten sonra ortaya çıkmıştır (12). Konuyla paralel olarak Türkiye'de yapılan çalışmalarda, daha pandemi sürecinin başlarında, Covid-19 pandemisi nedeniyle kısa dönemli ekonomik faaliyetlerin %10 yavaşlayacağı ve 1 ayda yaklaşık 31,7 milyar liralık bir GSYH kaybının oluşacağı öngörülmüştür (13).

Salgın ilerledikçe, hükümetler sağlık, imalat, ithalat, ticaret ve turizm gibi alanlarda salgının etkilerini hissetmeye başlamış ve bu etkilerden korunmak veya krizi fırsata çevirebilmek için pek çok alanda farklı yönelimler göstermişlerdir. Bu yönelimlerden biri de krizin etkilerinden kurtulmak amacıyla, üreticiye, çalışana, işverene, halka ve bunun yanında farklı gruplara çeşitli şekillerde ekonomik destek vermek olmuştur. Salgının ilk şokunu atlatıp, mevcut durumlarını analiz eden ülkeler birbiri ardında ekonomik destek paketleri açıklamaya başlamışlardır. Çünkü yaşadığımız süreçte özellikle insanların hareketlerini engelleyici kısıtlamalara başvurulması, başta hizmet sektörü olmak üzere pek çok iş kolunu olumsuz etkilediği gibi etkilemeye de devam edecektir (14).

Açıklanan bu ekonomik paketler, ülkeler arasında kendi ihtiyaçlarına göre farklılıklar gösterse de birbirleriyle kıyaslanmaktan kurtulamamıştır. Özellikle ABD, Almanya gibi ülkelerin hastalığın zararlı sonuçlarını en aza indirebilmek amacıyla açıkladıkları yardım paketlerinin bütçe büyüklükleri diğer ülkelerde yaşayan insanlar tarafından kendi ülkelerine yönelttikleri bir eleştiri konusu olmuştur. Ülkemizde de bu konu sıkça konuşulmuştur ve konuşulmaya devam etmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında özellikle ülkemizde salgın sürecinde adından sıkça bahsettiren ABD ve Avrupa Birliği'nin en önemli iki ülkesi İngiltere ve Almanya ile bir dönem Avrupa'da salgının merkez üssü haline gelen İtalya'nın aldığı ekonomik önlemler ile Türkiye'nin aldığı önlemlerin ortaya konmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada, ABD, İngiltere, Almanya, İtalya ve Türkiye'nin koronavirüse karşı aldıkları ekonomik önlemlerin mevcut durumuna yer verilerek bu ülkeler arasında karşılaştırmalar yapılmıştır.

## KORONAVİRÜS MEVCUT DURUM

Ülkelerin koronavirüse karşı alınan önlemler neticesinde ekonomik olarak göstergeleri Tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo 1:** Ülkelerin 26.11.2020 tarihi itibariyle mevcut durumu

Ülkeler	Test Sayısı	Vaka Sayısı	Ölüm Sayısı	1 Milyon Kişi Başına Vaka Sayısı	Ölüm/Vaka Oranı
Dünya	--	60.779.826	1.427.871	7.797	%2.34
ABD	186.112.131	12.777.754	268,262	39.604	%2.1
Almanya	27.859.242	995.879	15,381	11.726	%1.54
İngiltere	41.858.783	1.560.872	56,533	22.887	%3.62
İtalya	20.956.187	1.480.874	52,028	24.507	%3.51
Türkiye	17.733.520	467.730	12,840	5.522	%2.75

*Kaynak: (15), (16), (17)’den yararlanılarak hazırlanmıştır. (Hesaplamalar yazarlar tarafından yapılmıştır. 1 milyon kişi başına vaka sayısı hesaplamasında ülke nüfusları dikkate alınmıştır.)*

Covid-19’un pandemi şeklinde tüm dünyada yayılmasından günümüze kadar geçen sürede, hastalığa toplamda 60.779.826 kişi yakalanmış ve bu kişilerden 1.427.871’i hayatını kaybetmiştir. Diğer hastalıklardan farklı olarak Covid-19’dan en çok mustarip olan ülkelerin, gelişmemiş ülkeler değil; son derece gelişmiş, sanayisi ve alt yapıları güçlü, pek çok alanda lider ya da gelişmekte olan ülkeler olması, salgının belki de en trajikomik ve araştırılmaya değer sonuçlarından olmuştur.

Avrupa’da bir dönem salgının merkezi halinde gelmiş İtalya; güçlü sanayisi, alt yapısı ve disiplinli duruşuyla Almanya; salgının patlak verdiği anda salgına karşı tutunduğu tavır ve uyguladığı ‘Sürü Bağışıklığı’ politikasıyla İngiltere; dünyada en çok testin uygulandığı, en çok

vakanın ve ölüm oranlarının görüldüğü, çoğunlukla özel sağlık sistemiyle özellikle alt gelir grubu ve siyahi vatandaşların büyük dram ve tehlikelerle karşılaştıkları ABD Covid-19 salgını boyunca adlarından sıkça bahsettirmişlerdir.

Bunun yanında Türkiye ise 21. yy'ın başlarından itibaren sağlıkta yaşadığı dönüşümle birlikte, sağlık alanında ciddi mesafe kaydetmiş, salgın başlamadan önce tedbirlerini almaya başlamış ve çeşitli planlamalarla birlikte hastalığı karşılamıştır. Salgınla birlikte pek çok ülke ilaç, tıbbi malzeme ve tıbbi cihaz sıkıntısı çekerken Türkiye, pek çok ülkeye bu malzemeler konusunda yardım etmiştir.  rettiği yerli solunum cihazları ve yapımını kısa sürede tamamladığı ciddi sayıda yoğun bakım hasta yatağı kapasitesine sahip sağlık tesisleriyle birlikte salgına karşı başarılı bir devlet reaksiyonu göstermiştir. Özellikle Covid-19 kaynaklı sağlık harcamalarının kamu tarafından karşılanması ve hastalığa karşı devlet güvencesi sağlanması Türkiye'nin salgın yönetiminin başarisının bir diğer yönü olmuştur.

 lkeler salgınla mücadelede yalnızca sağlık alanında değil, diğer pek çok alanda da adım atmak zorunda kalmıştır. Salgının ortaya çıktığı andan itibaren üretim ve çalışma yaşamı neredeyse durmuş, dolayısıyla hükümetler kısa süreli yardımların ve önlemlerin kurtarıcı olamayacağının farkına varmışlardır. Salgın süresi

nin belirsizliği, h k metlerin bu konuda adım atmasını hatta uzun dönemleri kapsayan politikalar ve destek paketleri üretmesini zorunlu kılmıştır.

## **ABD, ALMANYA, İNGİLTERE, İTALYA VE TÜRKİYE'NİN ALDIğI EKONOMİK ÖNLEMLERİN KARşILAşTIRMASI**

Pandemi  ncesi yılın verilerinden derlenen bilgiler birbirleriyle kıyaslandığında pandeminin etkisinin her alanda kendisini gösterdiği açık bir şekilde görülmektedir. Sağlık alanında önemli bir indikatör olan GSYİH içerisindeki sağlık harcamalarının payı verisi, Covid-19 tedbirlerinin GSYİH'daki paylarıyla kıyaslandığında hastalığın faturası daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Çalışmada verilmiş olan GSYİH rakamları son yılın (18) güncel rakamlarıdır. Pandemi ile birlikte tüm ekonomik verilerin negatif yönde değişeceği tahmini göz önüne alındığında, hastalığın hükümetler tarafından neden ciddiye alındığı daha iyi anlaşılmaktadır.

Ülkelerin Pandemi ile mücadele noktasında açıkladıkları ekonomik paketler, ilave tedbirlerle birlikte sürekli değişmekte ve bu tedbirler ihtiya a göre artarak devam etmektedir. Tablo 2'de yer alan Sağlık harcamalarının GSYİH'daki payı içerisinde, paketlerin kamu tarafından

açıkladığı durumu göz önüne alınarak sadece kamu sağlık harcamaları dikkate alınmış, cepten sağlık harcamalarının payı çalışma dışında bırakılmıştır.

Tablo 2: Ülkelerin açıkladıkları ekonomik paketler ve GSYİH'ları

Ülkeler	Paket Büyüklükleri	Paket Büyüklükleri (\$)	GSYİH (2019-milyon \$)	Paketlerin GSYİH içindeki payı	Kamu Sağlık Harc. GSYİH'daki payı (2019)
ABD	2 trilyon Dolar	2 trilyon Dolar	21.427.700	%9,3	% 14.4
Almanya	750 milyar Euro	880 milyar Dolar	4.659.795	%19	% 9.9
İngiltere	350 milyar Sterlin	430 milyar Dolar	3.257.782	%13	% 8
İtalya	400 milyar Euro	470 milyar Dolar	2.664.947	%17,6	% 6.4
Türkiye	100 milyar TL	15 milyar Dolar	2.325.617	%0,65	%3.4

**Kaynak:** (19), (20), (21), (22)'den yararlanılarak hazırlanmıştır. (Miktarlar hesaplanırken 27.07.2020 tarihli döviz kurundan faydalanılmıştır.)

Tablo 2'de verilmiş olan bilgilere ek olarak paketlerin daha çok hangi amaçla açıkladıklarına yönelik bilgiler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Ülkelerin açıkladıkları ekonomik paketlerin amacı

Ülkeler	Paket Büyüklükleri	Paket Büyüklükleri (\$)	Açıklanan Ekonomik Paketlerin konusu
ABD	2 trilyon Dolar	2 trilyon Dolar	Covid-19 ile mücadelede alınan tedbirler
Almanya	750 milyar Euro	880 milyar Dolar	Köklü kurumların salgının etkilerinden korunması ve sosyal yardımlar
İngiltere	350 milyar Sterlin	430 milyar Dolar	Covid-19 ile mücadelede alınan tedbirler
İtalya	400 milyar Euro	470 milyar Dolar	İç piyasa ve ihracatın desteklenmesi

---

Türkiye	100 milyar TL	15 milyar Dolar	Daha düşük vergiler, artan kredi maliyetleri, ertelenen �demeler
---------	---------------	-----------------	--

---

**Kaynak:** (23)'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

### **Amerika Birleşik Devletleri (ABD)**

Tablo 1’de yer alan ABD’ye ait veriler incelendiğinde, ABD’nin seçili ülkeler içerisinde en fazla test sayısına sahip ülke olduğu görülmektedir. ABD uyguladığı test sayılarıyla, gerçek vaka sayısını tespit etmede en önde gelen ülkedir. Tespit edilmiş vaka sayıları ile ölüm sayılarının alınarak hesaplanan vaka/ölüm oranlarında ABD’nin dünya ortalamasının altında bir orana sahip olduğu görülmüştür. ABD’li politikacıların uygulanan yüksek test sayılarının vaka sayılarını yüksek çıkmasına neden olduğuna yönelik tezleri, aslında ölüm sayılarının yüksek olmasından dolayı bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü ABD’deki ölümlerin fazlalığı daha az vaka tespiti halinde vaka/ölüm oranlarını yukarı çekecektir.

Seçili ülkelerin tedbir büyüklükleri ve GSY H’larıyla ilgili bilgilerin verildiği Tablo 2 incelendiğinde ise, dünyada GSY H’sı içerisinde sağlık harcamalarına en çok pay ayıran ülke olan ABD’nin, pandemi ile mücadele için de yüksek meblağlar ayırdığı görülmektedir. Sağlık sisteminin pandemi öncesi dönemde de eleştirildiği, halkın pek çok kesimini kapsamaması ve özel sektörün ağırlıkta olması nedeniyle erişilebilirliğin problemlili olduğu ABD, Covid19 salgını başladığı andan itibaren benimsediği liberal sağlık politikalarının faturasını ağır  demiş ve salgının bir dönem merkezi haline gelmiştir. Yüksek vaka ve ölüm sayılarıyla tüm dünyanın dikkatini çekmiş, buna karşılık Covid19’un etkileriyle mücadeleye 2 trilyon Dolar gibi büyük bir bütçe ile mücadeleye girişmiştir. Buna rağmen ölüm sayılarının yüksek olması ve artarak devam etmesi ABD’yi kendi içerisinde büyük bir baskı altına almaktadır.

### **Almanya**

Tablo 1’de g r ld ği g zere Almanya seçili 3 Avrupa  lkesi içinde vaka sayısı, ölüm sayısı ve vaka/ölüm oranında en başarılı ülke konumundadır. Vaka/ l m oranları dünya ortalamasının biraz üzerinde seyretmekte, buna karşın 1 milyon kişi başına düşen vaka sayısında seçili ülkeler içinde en başarılı olan ülke konumundadır. Salgının başladığı andan itibaren önlemleri sıkı tutan Almanya, Avrupa Birliği  lkeleri içerisinde diğer konularda olduğu gibi salgın yönetimi konusunda da lider ülke konumundadır.



Almanya ile ilgili Tablo 2’de yer alan bilgiler incelendiğinde, ülkenin salgınla mücadelede attığı ekonomik adımların büyüklüğü çarpıcı bir Şekilde görülmektedir. Almanya seçili ülkeler içerisinde miktar olarak ABD’nin ardından en fazla miktarda paket açıklayan ülke olmasına karŐın, GSYİH’lara oranla en fazla miktarı ortaya koyan ülke konumundadır. Tablo 2 incelendiğinde göze çarpan bir diğer rakam ise Almanya’nın açıkladığı yardım paketinin GSYİH’ya oranının, yaptığı kamu sağlık harcamalarının GSYİH’daki payından yaklaşık iki kat büyük olmasıdır. Sadece bu oran bile, salgının Almanya tarafından ne kadar önemli  l de ciddiye alındığının yeterli bir göstergesidir. Açıklanan paketin en temel konusu ise köklü kurumların salgından minimum zararla kurtulmasını sağlamak ve özellikle dezavantajlı bireylere yönelik sosyal yardımlardır (Tablo 3).

### **İngiltere**

Covid-19 ile mücadelede mevcut durumun gösterildiği Tablo 1’e göre İngiltere, uygulanan test sayısı itibariyle seçili ülkeler içerisinde ABD’den sonra ikinci konumdadır. Bununla birlikte vaka sayıları, ölüm sayıları ve vaka/ölüm oranlarında da seçili Avrupa  lkeleri içerisinde en  n sıradadır. Bu istatistiklerle salgının başlarında Avrupa’da salgının  ss  haline gelen İtalya’nın dahi önüne geçen İngiltere, aslında Almanya gibi uyguladığı politikaların karŐılıđını almaktadır. İngiliz h k met yetkilileri salgının başlarında salgına karşı tutundukları ‘Sürü Bağışıklığı’ d Őuncesiyle ilgili tavırları, zaman geçtikçe geliŐen tabloda İngiliz yetkilileri oldukça zor duruma düŐürmüŐtür. Bu yolla İngiltere, özellikle yaşlı nüfus oranı fazla olan Avrupa’da, söz konusu ‘Sürü Bağışıklığı’ politikasının baŐarı ihtimalinin güzel bir  rneği olmuştur.

Açıklanan ekonomik politikalar ile ilgili istatistiklerin verildiği Tablo 2’de yer alan bilgilere göre İngiltere, tıpkı Almanya gibi kesenin ağzını açmıŐ, GSYİH’nda yer alan kamu sağlık harcamalarının 1,5 katından fazla oranda paket miktarı açıklamıŐtır. Bu sayılarla İngiltere, Almanya ve İtalya ile beraber GSYİH’sında sağlık harcamalarına ayırdığı b t çeden çok daha fazlasını pandemi için harcayan   nc  ülke olmuştur. Açıklanan paketin en temel konusu Covid-19 ile mücadele için alınan tedbirlerdir (Tablo 3).

### **İtalya**

Covid 19’un yayılmasının hızlandığı ilk dönemde korkutucu bir Şekilde Avrupa’da hastalığın merkezi olan İtalya, 26.11.2020 tarihi itibariyle, Tablo 1’de İngiltere’nin ardından   nc  sırada yer almaktadır. İtalya’nın istatistikleri yüksek ölüm sayısı ve vaka/ölüm oranıyla İngiltere ile yakın seyretmektedir.

İtalya salgının başlarında Covid-19 ile tıbbi mücadelenin yanında, ekonomik olarak aynı düzeyde karşılık verememiş, daha sonraları özellikle Avrupa Birliğinden gelen ekonomik desteklerle birlikte İngiltere'nin önüne geçmiştir. Seçili Avrupa lkeleri arasında ekonomik paket büyüklüğü açısından 2. Sırada yer alan İtalya, bu rakamlarla 5 ülke arasında 3. sırada yer almıştır. Vaka ve ölüm sayılarının ykseklği açısından İngiltere ile olan benzerlikleri göz önüne alındığında açıkladıkları paket büyüklüklerinin de benzer olduğu görülmektedir. İtalya'nın açıkladığı söz konusu paketin konusu ise ülkenin i piyasasının ve ihracatın desteklenmesidir (Tablo 3).

### **Türkiye**

Asya ile Avrupa arasındaki geçiş noktasındaki coğrafi konumuyla Türkiye, sosyal temasla yayılan Covid-19 salgınından etkilenmekten kaçmamıştır. 11 Mart 2020'de İlk resmi vakanın kaydedilmesinin ardından virüs hızla yayılmış ve ülkeyi etkisi altına almıştır (24).

Salgın başladıktan sonra ülkelerin salgına karşı verdikleri tepkiler hangi politikaların salgınla mücadelede daha başarılı olduğuna yönelik hkmetlere bilgiler vermiş, yol göstermiştir. Salgının Türkiye'ye geç ulaşması, hkmetin diğer ülkelerin deneyimlerinden yararlanmasını, dolayısıyla konuyla ilgili aktörlerin hastalıkla mücadele konusunda elinin güçlenmesini sağlamıştır (25).

Dünyadaki gelişmeleri takip eden Türkiye'de 2003 yılında yürürlüğe giren ve ülkenin sosyo-ekonomik gerçeklerine bağlı, sürdürülebilir ve geliştirilebilir özellikte olan Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın yerleşmesi (26), Türkiye'nin sağlık politikaları uygulamalarında kısa ve orta vadede başarılı olması ve bunun yanı sıra hem ülke içerisinde hem de uluslararası düzeyde, koordineli ve organize şekilde hareket etme konusunda girdiği sınavda başarılı olması, kamu hizmetlerinin sürekliliğini sağlamış; sosyal yardımlar, sosyal politikalar ve acil finansman konularında etkili ve seri adımlar atmasını sağlamıştır. Fakat salgının ekonomik boyutuna bakıldığında Covid-19'un, küresel ekonomide yarattığı derin etkinin yanında, küresel ekonomilerle i içe olan Türkiye ekonomisinde de kaçınılmaz daraltıcı etkileri olmuştur. Bu yüzden diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de salgının etkilerini en aza indirebilmek için çeşitli adımlar atılmıştır (27).

Covid-19'u Çin'de görüldüğü ilk andan itibaren dikkatle takip eden ve pandeminin yakınlarındaki lkeler İran ve İtalya'da patlak vermesinin ardından önlemlerini arttıran Türkiye, Tablo 1'de yer alan vaka ve ölüm sayıları açısından ülkeler arasında en iyi durumdaki ülke konumundadır. Bununla birlikte Türkiye vaka tespitinde kullanılan test sayılarında ise

Çalışmada seçilmiş ülkeler içerisinde 5. test sayısına sahip ülke konumundadır. Vaka/ l m oranının diğer ülkeler ve özellikle dünya ortalamasının üzerinde olmasının en önemli nedeninin vaka tespitlerinin yeterli düzeyde yapılamaması olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de Covid-19 kaynaklı ölüm sayılarının diğer ülkelere kıyasla çok daha düşük olmasına rağmen, vaka/ölüm oranının yüksek olması, vaka sayılarının daha fazla tespit edilmesi durumunda diğer ülkeler ve dünya ortalamasının altında bir seviyeye yerleşecektir.

GSYİH’sında sağlığa ayırdığı pay hali hazırda OECD ortalamasının altında yer alan Türkiye Tablo 1’deki iyi grafiğinin aksine Tablo 2’de 5. sırada yer almaktadır. Mevcut Covid-19 durumunun yer aldığı tabloda kendisine en yakın istatistiklere sahip Almanya ile kıyaslandığında çok düşük rakamlarda paket büyüklüğüyle karşımıza çıkmaktadır. Açıkladığı 100 milyar TL paket büyüklüğüyle diğer ülkelerin çok gerisinde kalmış olan Türkiye’nin açıkladığı bu paketin öncelikli konularını ise daha düşük vergiler, artan kredi maliyetleri ve ertelenen  demeler oluşturmuştur (Tablo 3). Açıklanan paketin konusunun salgın yönetiminden daha çok ekonomi yönetimi karakterli olması, salgının tıbbi yönünün Türkiye’de özellikle ABD ve İngiltere’ye göre çok daha iyi durumda ve kontrol altında olduğunu göstermektedir.

GSYİH’larında yer alan devasa sağlık harcamalarına rağmen pek çok ülke salgın yönetimi konusunda geçer not alamazken Türkiye, çok daha az harcamayla çok daha başarılı olmuştur. Bu da sağlık sisteminin başarısı konusunda Türkiye’nin kaynaklarını diğer ülkelere kıyasla optimal biçimde kullandığının en önemli kanıtıdır. Dolayısıyla bu örnek bize önemli olanın rakamların büyüklüğünün değil doğruluğunun ve doğru kullanımının olduğunu göstermiştir.

## **SONUÇ**

Önümüzdeki aylarda bir yılını dolduracak olan Covid-19 salgının başlaması ile birlikte, tüm dünyanın gündemi bir anda değişmiş; hükümetler, bilim adamları, basın, eğitim, sağlık, turizm, ekonomi ve daha birçok alanda Covid-19 ile mücadele için  z m yolları aranmaya başlamıştır.

Ebola hastalığı gibi etkileri belirli bölgelerle sınırlı kalan epidemiler haricinde, ilk kez gelişmiş ülkeleri de kapsayan ve bütün dünyada etkili olan bir pandemiyle karşılaşılmıştır. Bu olağandışı durum karşısında, bazı insanlar farklı farklı komplo teorilerinin arkasına sığınmış, bazıları ise içinde bulunduğumuz çağda, yaşadığımız bu durumun gerçek olabileceğine ihtimal dahi vermemiştir. Aslında takınılan bu rahat tavır, sadece bireylerde değil; devletlerin siyasi karar mercilerinde de belirgin bir Şekilde gözlemlenmiştir (28). İşte hastalığa karşı ülke yöneticilerin takındıkları bu tavırlar, salgınla mücadelede ülkelerin politikaları haline gelmiş böylece farklı

 lkelerde farklı sonuçlar doğurarak salgının seyrinde olumlu ya da olumsuz ciddi etkiler bırakmıştır. Çalışmamızda seçili ülkelerin yönetimleri salgın ortaya çıktığı andan itibaren farklı tavırlar sergilemiş ve ülkelerinde salgının seyrinde ciddi pay sahibi olmuşlardır. Bu açıdan bakıldığında ülkelerin mevcut durumlarıyla birlikte salgına karşı verdikleri ekonomik tepkilerin kıyaslanmasının, konuyla ilgili literatüre farklı bir bakış açısı katacağı düşünülmektedir.

Tablo 1 ve Tablo 2’de verilmiş olan istatistiklerden de görüldüğü üzere bahsi geçen her ülke birbirinden farklı istatistiklere ve farklı reaksiyonlara sahiptir. Örneğin ABD’nin içinde bulunduğu durumda sağlık sisteminin yetersiz olması, sağlık sisteminde uyguladığı liberal politikanın kapsamının sağlıksız bir sonucu olabilirken, İngiltere’de olduğu gibi salgına karşı uyguladığı politika olabilmektedir. ABD’de salgından en çok etkilenenlerin düşük gelir düzeyindeki bireylerin ve siyahi vatandaşların olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla ayırdığı büyük bütçelerin aksine ABD’nin çözmesi gereken öncelikli sorun her vatandaşın eşit koşullarda sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanmasıdır.

Avrupa kıtasındaki ülkelerin sağlık sistemleri ve alt yapıları pek çok ülkeye göre iyi olmasına hatta örnek gösterilmesine rağmen salgın sürecinde sıkıntılar yaşamalarının en temel nedeni Avrupa’nın nüfus yapısının durağan olması ve yaşlanan nüfus yapısıdır. Bilindiğı üzere özellikle yaşlı ve kronik rahatsızlığı olanlarda öldürücülüğü daha fazla olan Covid-19 hastalığı, Avrupa’yı hazırlıksız yakalamış ve hem sağlık sistemlerinde hem ekonomilerinde ciddi tahribatlar oluşturmuştur. Almanya’nın konunun üzerine ciddi şekilde eğilmesi İngiltere ve İtalya’nın aksine ölüm sayılarının daha kabul edilebilir olmasını sağlamıştır.

Türkiye’ye salgın yönetimi konusunda yönlendirilen eleştirilerden bir tanesi de uygulanan test sayısının azlığı olmuştur. Buna rağmen Türkiye’yi asıl başarılı kılan ise ölüm sayılarının diğer ülkelerin çok gerisinde olmasıdır. Açıkladığı ekonomik paket büyüklüğüne bakıldığında karşılaştırıldığı ülkelere kıyasla daha gerilerde olan Türkiye salgının başladığı andan itibaren süreci iyi yönetebilmek için elinden geleni yapmıştır.

Tüm bunlardan hareketle ülkelerin Covid-19 nedeniyle açıkladıkları ekonomik destek paketlerinin kıyaslamının mümkün olmayacağını söylemek doğru olacaktır. Çünkü örneklerden de görüldüğü üzere salgını daha iyi yöneten Almanya’nın açıkladığı paketin büyüklüğü ile daha zor durumda olan İngiltere’nin ve İtalya’nın açıkladığı paketlerin büyüklükleri benzerlik göstermemektedir. Ayrıca zamanla ihtiyaca göre farklı alanlar için farklı zamanlarda yeni paketler de açıklanmaktadır.  lkeler genel ülke politikalarına, beklentilerine, gelecek öngörülerine göre farklı yeni kararlar almaktadır. Örneğin Türkiye krizi fırsata

evirebilmek için sağlık turizmi konusuna yatırım yapmakta ve buna yönelik kararlar almaktadır. Yine aynı Şekilde Avrupa'da geriatrik hizmetlere verilen önem artarken ABD'de ise dezavantajlı gruplara yönelik kararlar alınmaktadır.

Türkiye'nin çok daha az test uygulama sayısına rağmen ölüm sayılarının azlığı sayesinde diğer ülkelerin önüne geçtiği, açıklanan ekonomik paketlerin büyüklüğünde ise diğer ülkelerin gerisinde kaldığı görülmüştür. Bunun yanında ABD'nin ekonomik paket büyüklüklerinde en yüksek miktara sahip ülke olmasına rağmen, Almanya'nın GSYİH'ya oranla en yüksek oranda bütçe ayıran ülke konumunda olduğu görülmüştür.

ÇalıŐmada göze çarpan bir diğer konu ise, Tablo 3'de yer alan ekonomik paketlerin konularıdır. Seçili ülkelerden salgını kontrol altına almakta zorlanan ABD ve İngiltere'nin paket konularının öncelikle Covid-19 ile mücadelede alınan tedbirler olduğu, salgını nispeten daha kontrollü yürüten Almanya, Türkiye ve İtalya'nın ise paketlerinin konularının daha spesifik olduğu görülmektedir.

Ülkelerin politikaları ülkelerin ihtiyaçlarına, siyasi yapılarına, kültürlerine, coğrafyalarına ve bunlardan farklı daha birçok faktöre göre Őekillenmektedir. Covid-19 ile mücadele için açıklanan paketlerde de bunların izini görmek mümkündür. Örneğin sosyal yardımlar konusunda dünyanın en önde gelen ülkelerinden olan Türkiye, toplum olarak sosyal yardımlaŐma konusunda çeşitli kampanyalarla, sivil toplum kuruluŐlarıyla, dernekleriyle süreci yürütmüŐ ve kamunun üzerinde oluŐabilecek yükü bir nebze olsun hafifletmiŐtir. Toplum olarak daha bireysel özellikte olan ABD gibi ülkelerde ise sosyal yardımlaŐma konusunda kamu üzerinde ekstra zorunluluklar oluŐmuŐtur. Dolayısıyla bu ve benzeri durumlar ülkelerin açıkladıkları paketler üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkide bulunmuŐtur.

Sonuç olarak, ülkelerin Covid-19 salgınıyla mücadele için açıkladıkları ekonomik kararlar arasında kıyaslama yapılırken, ülkelerin içinde buldukları sosyal, siyasal, ekonomik, nüfus yapıları gibi aıların tümünden birden ele alınması faydalı olacaktır. Aksi takdirde ülkelerin açıkladıkları rakamların büyüklüğü yanıtıcı olacaktır. Zira kimi ülkeler ölüm oranları fazla olmasına rağmen daha düşük miktarda rakamlarla karşımıza çıkarken, kimi ülkeler düşük ölüm oranlarına rağmen yüksek meblağlarla karşımıza çıkmakta, kimi ülkelerde açıkladıkları daha düşük miktarlara rağmen daha başarılı grafik izebilmektedir.

## **KAYNAKLAR**

1. Ren LL, Wang YM, Wu ZQ, Xiang ZC, Guo L, Xu T, ... ve Li H. (2020). Identification Of A Novel Coronavirus Causing Severe Pneumonia İn Human: A Descriptive Study. Chinese Medical Journal. 133(9) s. 1015- 1024.
2. Guo YR, Cao QD, Hong ZS, Tan YY, Chen SD, Jin HJ, ... ve Yan Y. (2020). The Origin, Transmission And Clinical Therapies On Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Outbreak–An Update On The Status. Military Medical Research, 7(1), 1-10.
3. Adhikari SP, Meng S, Wu YJ, Mao YP, Ye RX, Wang QZ, ... ve Zhou H. (2020). Epidemiology, Causes, Clinical Manifestation And Diagnosis, Prevention And Control Of Coronavirus Disease (COVID-19) During The Early Outbreak Period: A Scoping Review. Infectious Diseases Of Poverty, 9(1), 1-12.
4. Rothan HA ve Byrareddy SN. (2020). The Epidemiology And Pathogenesis Of Coronavirus Disease (COVID-19) Outbreak. Journal Of Autoimmunity, 102433. 109.
5. Liu Y, Gayle AA, Smith AW ve Rocklöv J. (2020). The reproductive number of COVID-19 is higher compared to SARS coronavirus. J Travel Med, 27 (2), doi: 10.1093/jtm/taaa0216.
6. Rasmussen SA, Smulian JC, Lednický JA, Wen TS ve Jamieson DJ. (2020). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) And Pregnancy: What Obstetricians Need To Know. American Journal Of Obstetrics And Gynecology. S. 415-426.
7. Zenker S ve Kock F. (2020). The coronavirus pandemic–A critical discussion of a tourism research agenda. Tourism Management, 81, 104164.
8. Remuzzi A ve Remuzzi G. (2020). COVID-19 And Italy: What Next?. The Lancet. 395; 11 s.1225-1228.
9. Mahase E. (2020). China coronavirus: WHO declares international emergency as death toll exceeds 200. BMC, 368, doi: 10.1136/bmj.m408
10. Samancı M. (2020). Küresel Bir Salgın. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 5(1); s. 6-11.
11. Bayar F. (2008). Küreselleşme kavramı ve küreselleşme sürecinde Türkiye. Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, 32, 25-34.
12. Lindhout P ve Reniers G. (2020). Reflecting on the Safety Zoo: Developing an integrated pandemics barrier model using early lessons from the Covid-19 pandemic. Safety Science, 104907.
13. Demir İ. (2020). Kovid-19 Salgının Seyri ve Türkiye Ekonomisi. Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULISA) Enstitüsü, 12(1), 7-16.
14. Atay L. (2020). COVID-19 Salgını ve Turizme Etkileri. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 17(1), 168-172.
15. Google Haberler. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2020]. Erişim Adresi: <https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&gl=TR&ceid=TR%3Atr>
16. Worldometer. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2020]. Erişim Adresi: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>
17. Johns Hopkins University of Medicine Coronavirus Research Center. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2020]. Erişim Adresi: <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>
18. OECD. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2020]. Erişim Adresi: <https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm#indicator-chart>

19. Uluslararası alışma  rg t . [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2020]. Erişim Adresi: <https://www.ilo.org/ankara/about-us/lang--tr/index.htm>
20. OECD. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2020]. Erişim Adresi: <https://data.oecd.org/healthres/health-spending.htm>
21. BBC News Türkçe. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2020]. Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52828167>
22. Birleşik Krallık Kamu Bilgilendirme Web Sitesi. [Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2020]. Erişim Adresi: <https://www.gov.uk/guidance/coronavirus-covid-19-information-for-the-public#history>
23. Duran MS ve Acar M. (2020). Bir Virüsün Dünyaya Ettikleri: Covid-19 Pandemisinin Makroekonomik Etkileri. *International Journal Of Social And Economic Sciences*, 10(1), 54-67.
24. Bostan S, Erdem R,  zt rk YE, Kılıç T, Yılmaz A. The Effect of COVID-19 Pandemic on the Turkish Society. *Electron J Gen Med*. 2020;17(6):em237. <https://doi.org/10.29333/ejgm/7944>
25. Bakir C. (2020). The Turkish State's Responses To Existential COVID-19 Crisis. *Policy And Society*, 39(3), 424-441.
26. Başol E, ve Işık A. (2017). Türkiye'de Sağlık Politikalarında Güncel Gelişmeler: Sağlıkta Dönüşüm Programından Günümüze Bazı Değerlendirme Ve  neriler. *International Anatolia Academic Online Journal/Social Science Journal*, 2(2), 1-26.
27. Soylu  B. (2020). Türkiye Ekonomisinde COVID-19'un Sektörel Etkileri. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6), 169-185.
28. Budak F ve Korkmaz ř. (2020). COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye  rneği. *Sosyal Araştırmalar Ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79.